

Aan de leden van de Vaste Kamercommissie
van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
van de Tweede Kamer

Datum : 28 november 2017
Betreft : Rondetafelgesprek over ontwikkeling van de biodiversiteit en de mogelijke
oorzaken daarvan op 29 november a.s.

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit,

In de discussie rondom de ontwikkeling van de biodiversiteit en de mogelijke
oorzaken daarvan worden landbouw en gewasbeschermingsmiddelen met enige
regelmaat genoemd en hiermee in verband gebracht. Met het oog op het
Rondetafelgesprek van 29 november a.s. willen wij enerzijds aangeven zorg over de
teruggang van de biodiversiteit te delen. Daarnaast willen wij aangeven welke
inspanningen worden geleverd om gewasbescherming en biodiversiteit goed samen te
laten gaan.

Verlies biodiversiteit is multifactorieel

Verlies van biodiversiteit kent vele mogelijke oorzaken. Verlies aan leefgebied, maar
ook verlies door een achteruitgang van de kwaliteit van het leefgebied zijn mogelijk
belangrijk. Veel dieren en planten zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van een
specifiek leefgebied. Dieren en planten kunnen achteruitgaan omdat het leefgebied
wordt beperkt of de kwaliteit daarvan minder wordt. Dit kan bijvoorbeeld worden
veroorzaakt door verstoring door recreanten, door verkeer op een nabijgelegen weg of
door het bewerken van akker of veld. De kwaliteit kan ook verminderen door stoffen
zoals bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen of fijnstof uit het
verkeer. Een mogelijke oorzaak is ook de achteruitgang van biodiversiteit door
biodiversiteit. Nieuwe (invasieve) soorten kunnen bijvoorbeeld bestaande soorten
bedreigen.

Biodiversiteitsverlies is vaak een gevolg van een samenspel van meerdere mogelijke
oorzaken (multifactorieel). Dit is een belangrijk gegeven omdat daarmee de oplossing
voor het tegengaan van verlies van soorten planten en dieren op meerdere plekken
tegelijk moet worden gezocht. Een goede illustratie hiervan is de discussie over de

sterfte onder honingbijen. Wat deze discussie heeft geleerd is dat de focus op één mogelijke oorzaak niet bijdraagt aan de oplossing van het probleem¹. Een aantal jaar geleden wisten veel partijen zeker dat de sterfte in de winter onder honingbijen veroorzaakt wordt door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw. Deze overtuiging leidde tot een verbod op bepaalde toepassingen van middelen. Deze eenzijdige focus leidde niet tot een verbetering van de gezondheid van honingbijen. Inmiddels zijn veel imkers en deskundigen het er over eens dat voor zover middelen een rol spelen, dit een bescheiden rol is. Ziekten en plagen voor honingbijen, de imkerpraktijk en de beschikbaarheid van voldoende bloeiende planten zijn veel belangrijker voor de sterfte onder honingbijen. De recente uitkomsten van het Nederlandse bijensurveillance programma ondersteunen dit². Deze kennis heeft er toe geleid dat er op meerdere oorzaken gerichte maatregelen zijn genomen om de sterfte tegen te gaan. Deze multifactoriële aanpak blijkt succesvol.

De industrie heeft veel kennis en doet onderzoek

De onderzoeksafdelingen van de industrie beschikken over enorm veel kennis over de veiligheid van gewasbeschermingsmiddelen voor zoogdieren, vogels, vissen, algen, niet-doelwitplanten, nuttige insecten en geleedpotigen. Daarnaast wordt ook uitgebreid onderzoek gedaan naar de effecten van middelen op het milieu, waaronder de snelheid waarmee het middel na toepassing afbreekt in bodem en water of de mate waarin een middel uitspoelt. De industrie wil met genoemde kennis graag een bijdrage leveren aan het vraagstuk van het verlies van biodiversiteit.

De kennis van de industrie is gebaseerd op de vele studies die gedaan moeten worden voor de toelating van een gewasbeschermingsmiddel en de verplichting om na de toelating de ontwikkelingen bij gebruik van het middel te monitoren. Een gemiddeld toelatingsdossier bestaat uit honderden studies. Deze studies zijn door de strenge GLP eisen en onafhankelijke wetenschappelijke beoordeling van hoge kwaliteit. De industrie doet zelf ook veel onderzoek naar het behoud of het vergroten van de biodiversiteit op akkerbouwbedrijven. Zo lopen er bij verschillende fabrikanten meerjarige onderzoeken naar de invloed van bijvoorbeeld bloeiende akkerranden op wilde bestuivers of vlinders. Ook de invloed van overige landschapselementen zoals houtwallen of bomenrijen wordt onderzocht. Daarnaast draagt de industrie veelvuldig bij aan onderzoek door derden. In het oog springt daarbij de inspanning van de industrie op het gebied van de gezondheid van honingbijen. Een voorbeeld is het meerjarige monitoringsonderzoek naar wintersterfte van honingbijen onder leiding van Naturalis.

Gewasbescherming uitvoerig onderzocht

Gewasbeschermingsmiddelen behoren tot de best en strengst onderzochte stoffen ter wereld. Alleen wanneer door onafhankelijke wetenschappers is vastgesteld dat het gebruik geen onaanvaardbare risico's voor het milieu oplevert, wordt een gewasbeschermingsmiddel toegelaten. Bij geen enkele andere chemische stof is de toetsing dermate streng. Deze zorgvuldigheid zou als voorbeeld kunnen dienen voor de omgang met andere mogelijke oorzaken voor verlies van biodiversiteit.

¹ [Bayer, september 2017. Neonicotinoid restrictions in the EU miss target of protecting bees](#)

² Naturalis, WUR en NBV. Honey Bee Surveillance Program the Netherlands

De industrie wil haar expertise de zorgvuldige omgang met mogelijke oorzaken voor verlies van biodiversiteit graag delen.

Initiatieven van industrie en teler die de biodiversiteit versterken

Behoud en herstel van biodiversiteit is voor de teler en de industrie van groot belang. Daarom richt de industrie zich behalve op veilige producten en de kennis hierover op het optimaliseren van geïntegreerde teeltsystemen en het daarbinnen verantwoord werken met gewasbeschermingsmiddelen.

Geïntegreerde gewasbescherming (geïntegreerd telen)

Plaag- en ziektebeheersing vindt altijd plaats met behulp van geïntegreerde gewasbescherming (IPM), waarbij zowel chemische, biologische als mechanische gewasbeschermingsmethoden worden gecombineerd om de teelt te optimaliseren. Het optimaliseren van de teelt levert duurzaamheidswinst op, doordat met minder grondgebruik en lagere inzet van grondstoffen dezelfde of een hogere opbrengst kan worden gerealiseerd. Dit is ook van belang voor het behoud en herstel van biodiversiteit. Hierbij speelt ook Functionele Agrobiodiversiteit (FAB), zoals het aanleggen van bloemenstroken en bodemkwaliteit een rol. Bloemenstroken bevorderen het aantrekken van wilde bestuivers die voor de teler van belang zijn voor de bestuiving van gewassen en nuttige insecten die plagen bestrijden. Ook kunnen deze stroken als verbindingszone fungeren op de doorvliegrouete naar andere natuurgebieden. De laatste jaren is de aandacht voor het belang van een gezonde, weerbare bodem duidelijk toegenomen. De industrie ontwikkelt hiervoor onder andere biostimulanten om het bodemleven te verbeteren. Een gezonde bodem kan de weerbaarheid van gewassen tegen ziektes en plagen versterken.

Verantwoord werken

Optimalisatie van een geïntegreerd teeltsysteem betekent niet dat dit systeem geen negatieve effecten kan hebben op de biodiversiteit. Ongewenste emissies van gewasbeschermingsmiddelen kunnen een effect hebben. De industrie stimuleert daarom verantwoord werken. Het doel is om emissies van erf en perceel en door drift zoveel mogelijk te voorkomen. Innovaties in middelen en precisietoepassingstechniek kunnen hierbij helpen. De industrie zet hier vol op in.

Conclusie

Er zijn vele mogelijke factoren die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de biodiversiteit. Vanuit de gewasbeschermingsmiddelenindustrie wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de biodiversiteit. Geen enkele andere stof ondergaat zo'n uitvoerige ecotoxicologische beoordeling. Wij spannen ons in om de impact van gewasbeschermingsmiddelen zo minimaal mogelijk te houden door het stimuleren van geïntegreerd telen en verantwoord werken.

Mocht u hierover vragen hebben, dan zijn wij uiteraard bereid dit nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Maritza van Assen
Directeur Nefyto